

מה מותר לאכול בחצר בלי לעשר?

9. ערוך השולחן העתיד קא, טו - וטעמו של דבר דכשנטועה בחצר עשו בה חכמים קולא לבלי לאסור האכילה לגמרי, שהרי לא הובאה מחוץ לחצר אל החצר, וחומרא שלא כאכילת עראי שבכל מקום אלא אחת אחת.

שיטת הבבלי – חיוב מעשרות תלוי באיסוף

10. בבלי ב"מ פט: - ותרתי דקבעא ספיתא מנא לן? - אמר רב מתנא: דאמר קרא: "כי קבצם כעמיר גרנה". (רש"י - אין גורן בלא קיבוץ, ואין קיבוץ פחות משתים).

11. מלאכת שלמה מעשרות שם - אוכל אחת אחת. אבל שתים לא דהוי גרן וראיית פני חצר בבת אחת.

נפקא מינות בין השיטות:

סמיכות הקטיף

12. ירושלמי מעשרות ג, ד - רבי יונה בשם ר' זעירא - שאם ליקט את השניה תוך כדי שהות הראשונה נטבלו שתיהן.

13. פני משה שם - ולאפוקי שלא יניחנה בידו עד שילקוט ויפצע להשניה דא"כ הוי צירוף וכדמפרש ר' זעירא שאם ליקט את השניה בתוך כדי שהות הראשונה כצ"ל כלומר שעד שלא אכל להראשונה ושהה בה ליקט להשניה נטבלו שתיהן דשתים הוי צירוף.

14. ר"ש סירלאו שם - דאע"פ שאמרו דאוכל אחת אחת לא יאכל השניה תוך כדי אכילת הראשונה, אלא צריך לתת שהות בין זו לזו כדי לפוצעה ולאוכלה בינתיים, אבל אם לא הפסיק בין אכילת הראשונה ללקיטת השניה כדי שהות פציעת הראשונה הוי צירוף וחייב במעשר.

15. חכמת אדם ג, ד - הא דאמרינן דאם צירף חייב לאו דוקא צירוף בפעם אחת, אלא השיעור הוא שישאח בין אחד להבירו כדי שיפצע את הפירי לרככה פעם א' ב' ג', ובפחות הוי כצירוף וחייב.

פירות שמתחייבים גם כשקוטפים אחד

16. משנה מעשרות ג, ט - ר"ע אומר מגרגר באשכולות ופורט ברמון וסופת באבטיח.

17. חכמת אדם ג, טז - יז - אם הוא כאילן תאנה וכיוצא בו מאותן פירות שדרך בני אדם לאכול איזה פירות בפעם אחת, הרי זה אסור לתלוש שנים בפעם אחת...

ואם היה גפן או רמון או אבטיח שאפילו אשכול א' ורמון א' ואבטיח א' הוא חשוב, ולכן אסור לתלוש האשכול והרמון והאבטיח. אלא מגרגר מן האשכול בעודו במחובר, רוצה לומר שתולש גרגר א' ואוכל, וחוזר ותולש גרגר א' ואוכל. וכן ברמון פורט במחובר גרגיר ואוכל. וכן באבטיח חותך חתיכה קטנה במחובר ואוכל.

ונראה לי שהוא הדין בכל הפירות שדרך בני אדם לאכול מהם רק פירי א', כגון תפוח ואתרוג וכיוצא בו דינם כאשכול ורמון: נראה לי דה"ה לכל הפירות שדרך בני אדם לאכול מהם רק פרי אחד כגון תפוח ואתרוג כיוצא בו דינם כאשכול ורימון.

18. חזון איש דמאי ז, כד - תנן במתניתין מעשרות דרימון ואבטיח חשיב צירוף, כיון שאין אוכלן בבת אחת, כל שמחלקן חשיב צירוף ב' החתיכות, וממילא קודם שחילקן חשיב גם כן כצירוף... ולפי זה תפוחי זהב אין אוכלים בבית אפילו אחת אחת..

1. בבא מציעא פח. - אמר רבי ינאי: אין הטבל מתחייב במעשר עד שיראה פני הבית, שנאמר "בערתי הקדש מן הבית", ורבי יוחנן אמר: אפילו חצר קובעת, שנאמר "ואכלו בשעריך ושבעו". ורבי יוחנן נמי, הא כתיב מן הבית - אמר לך: חצר דומיא דבית; מה בית המשתמר - אף חצר המשתמרת.

2. רמב"ם מעשר פרק ד, ז-ח - כשם שהבית קובע למעשר כך החצר קובעת למעשר, ומשיכנסו לחצר דרך השער נקבעו אף על פי שלא הכניסו לתוך הבית.

אי זו היא חצר הקובעת, כל שהכלים נשמרין בתוכה, או שאין אדם בוש מלאכול בתוכה, או חצר שאם יכנס אדם לה אומרין לו מה אתה מבקש, וכן חצר שיש בה ב' דירין או שהיא לשני שותפין שאחד פותחה ונכנס ואחד בא ונכנס או יוצא ונועל הואיל והן פותחין ונועלין הרי זו קובעת.

אילן שבחצר

3. משנה מעשרות פרק ג, ח-ט - תאנה שהיא עומדת בחצר אוכל אחת אחת ופטור ואם צירף חייב רבי שמעון אומר אחת בימינו ואחת בשמאלו ואחת בפיו. עלה לראשה ממלא חיקו ואוכל.

גפן שהיא נטועה בחצר נוטל את כל האשכול וכן ברמון וכן באבטיח דברי ר"ט ר"ע אומר מגרגר באשכולות ופורט ברמון וסופת באבטיח כסבר שהיא זרועה בחצר מקרטם עלה עלה ואוכל ואם צירף חייב.

4. פירוש ר' עובדיה מברטנורא -

תאנה שהיא עומדת בחצר - אילן של תאנה שהוא עומד בחצר, וחצר קובעת למעשר:

ואם צירף - שתים חייב:

ר"ש אומר אחת בימינו - אפי' ג' כהאי גוונא לא הוי צירוף ושרי:

עלה לראשה - לראש התאנה:

ממלא חיקו ואוכל - שם. ובלבד שלא יוריד לחצר:

נוטל את האשכול - אוכל כדרכו ואין צריך לגרגר, וכן ברמון אין צריך לפרט, וכן באבטיח א"צ לספות, דהיינו להתוך חתיכות דקות:

ר"ע אומר וכו' - והלכה כר"ע:

מקרטם - מחתך:

5. רמב"ם מעשר פרק ד, טו - תאנה העומדת בחצר אוכל ממנה אחת אחת ופטור ואם צירף חייב במעשר, במה דברים אמורים בשהיה עומד בקרקע, אבל אם עלה לראש התאנה ממלא חיקו ואוכל שם שאין אור חצר קובע למעשר.

טעם ההיתר

שיטת הירושלמי - הקלו בחצר מפני שהיובה מדרבנן

6. ירושלמי מעשרות ב, ג - דאמר רבי יוחנן מקח וחצר ושבת אינה תורה.

7. פני משה שם - דכל אלו אין קובעין מן התורה אלא מד"ס ולפיכך לא החמירו באוכל אחת אחת.

8. חכמת אדם, שערי צדק ג, טז - אסור לתלוש שנים בפעם אחת, ואפילו תלש אחת אחת אסור לאכול שתים שתים, דשנים הוי דבר חשוב, והרי זה נקבע בחצר. אבל מותר לתלוש אחד ואוכלו, וחוזר ותולש אחד ואוכלו, וכן אפילו הרבה פעמים, דאחד אינו חשוב.

